

יש אנשים, הנתונים במצוקה נפשית קשה, המסתייעים באינטרנט, אך יש גם מי שמשאירים הודעות אובדניות ■ רוב מוסרי ההודעות הם קטינים ■ בממוצע, מתקבלות בשנה במפלג עבירות מחשב ביאח"ה כחמישים קריאות להצלת חיים ■ האיתור עצמו אורך כשעה וחצי, ומתבצע באמצעים טכנולוגיים ובעזרת תוכנת מחשב מיוחדת ■ יש גם מי שמשתמשים באינטרנט כדי לשלוח דואר אלקטרוני אנונימי, הקורא להסתר ולרצח ■ קיימות גם התראות על חשד לעבירות בטחוניות המתבצעות באמצעות האינטרנט ■ על דיני נפשות הכלואים ברשת

פקד ענת בשן

החיים האחרים

וחמש דקות מהרגע שהתקבלה במפלג עבירות מחשב ביאח"ה ההודעה מ"תפוז" (הפורטל המארח את הפורומים של סה"ר), הגיעו שוטרים לביתו של הנער. האם, שפתחה את הדלת, לא ידעה מה התחולל בחדרו של בנה, וטענה, כי הוא ישן. כשנכנסו השוטרים לחדר, מצאו את הנער כשהכרתו מעורפלת, ולצדו קופסת כדורים ריקה, צוואה ומכתב התאבדות. הוא הובהל לבית-החולים וחייב ניצלו.

בפעם השנייה במהלך תקופה קצרה ניצלו חייה של צעירה ממרכז הארץ. לפני חודשים אחדים כתבה הנערה הודעה אובדנית בפורום ברשת האינטרנט. היא אותרה ע"י חוקרי מפלג עבירות מחשב, ושוטרים שנשלחו לביתה הצליחו להצילה. כשהתקבלה הודעת ההתאבדות השנייה שלה, קשה היה לאתרה בשל בעיות טכנולוגיות מקומיות וזמניות. קצין המודיעין של מפלג עבירות מחשב, שהציל את חייה בעבר כמו גם את חייהם של אחרים, נעזר בפרטים שמסרה הצעירה בהודעותיה הקודמות. הוברר, שהיא נהגה לכנות את עצמה בשמות ובכינויים נוספים, ואחד מהם הופיע גם בגיבוים. כתובת

המחוקים במחשב של אופיר (שהתקין מחדש מערכת הפעלה ומחק את הקבצים הקיימים). הקבצים המחוקים שוחזרו בתוכנה ידנית, שפותחה במפלג עבירות מחשב, ומהם הופק מידע רב, שהועבר ליחידה הארצית לחקירות בינלאומיות ולשב"כ, שהיו אחראים לחקירת הפרשה. הנתונים המשוחזרים הצליחו לקשור את החשודה (מונה) לעבירה המיוחסת לה (רצח אופיר רחום). מהשיחות שהתנהלו ביניהם (ב-I.C.Q הוברר, שהשניים לא הכירו אחד את השני לפני הגלישה באינטרנט, וכי מועד ההיכרות ביניהם היה נובמבר 2000. נמצא, שאופיר קבע להיפגש עם מונה בירושלים, והובררה הסיבה, שבגינה היא הרחיקה אותו מהעיר. כמו כן נמצאו פרטי חקירה נוספים, שבסופו של דבר הובילו להגשת כתב אישום נגדה בגין רצח.

חייו של נער בן 15 מאזור תל-אביב ניצלו לא מכבר בזכות האינטרנט. הנער הודיע בפורום תמיכה נפשית ברשת האינטרנט (סה"ר), כי נטל שלושים וחמישה כדורי שינה, במטרה לשים קץ לחייו. איתורו היה קצר ומהיר, ובתוך ארבעים

ופיר רחום ז"ל, בן 16, נרצח ב-17 לינואר 2001. בשעות הבוקר של אותו יום הוא יצא מביתו והגיע לירושלים. משם הוסע במונית למחסום אל-בירה שליד רמאללה, ומצא את מותו ברירות, שנורו לעברו ע"י פעילי פת"ח.

בשעות הלילה איתרה משפחתו של אופיר במחשב שלו שיחות, שניהל בתוכנת I.C.Q עם בחורה בשם סאלי. בבדיקה התברר, שסאלי הווירטואלית שוחחה עם אופיר מתחומי הרשות הפלסטינית. המחשב הועבר לבדיקת מפלג עבירות מחשב ביאח"ה. תפקידם של החוקרים היה לבדוק את הקשר שבין סאלי הווירטואלית לבין עצורה בשם מונה, שנחקרה במתקני השב"כ. מונה שמרה על זכות השתיקה. בחיפוש בביתה שבתחומי הרשות הפלסטינית לא נמצא מחשב.

במקביל, התקבל לבדיקה מחשב נוסף, שהיה שייך לישראלי, שאף הוא יצר קשר עם סאלי ב-I.C.Q וגם בחיים האמיתיים. כמו כן נערכו חיפושים באינטרנט אחר מאגרי מידע למיניהם, ונבדקו הן הקבצים הקיימים הגלויים והן אלו

הפסיכולוג פרופ' עזי ברק, מאוניברסיטת חיפה.

"בעבודתם ההתנדבותית גילו הסייעים, שיש אנשים, שבשל מצוקות אישיות שונות מוסרים הודעות אובדניות באינטרנט" מציין סגן-ניצב מאיר זוהר, ר' מפלג עבירות מחשב ביאח"ה. "כאשר הודעה מוגדרת ברמת סיכון חמורה (בנוסח - "עכשיו אני הולך להתאבד"; "עכשיו בלעתי כדורים"; "היום אשים קץ לחיים האלה"), וכאשר אין הסייעים מצליחים ליצור קשר עם מוסרי ההודעות, הם פונים למפלג עבירות מחשב לאיתור האנשים".

האיתור עצמו מתבצע באמצעים טכנולוגיים בעיקרם. "רשת האינטרנט שומרת בתקשורת שלה פרטים, שיכולים להוביל לאותה התחברות לרשת", אומר ק' המודיעין במפלג עבירות מחשב, מפקח אייל שרון. "אנו מנסים לקבל כל פרט, שיכול לסייע באיתור מוסר הודעת ההתאבדות, ומשתדלים להגיע לכתובת ה-I.P,

ושיחות ON LINE.

בשנים האחרונות מסייעת מדיה זו גם לאנשים הנתונים במצב נפשי קשה, ואליהם התחברו גם נותני שירותים, כאתר סה"ר (סיוע והקשבה ברשת), השייך לעמותת אשנ"ב (אנשים למען שימוש נכון באינטרנט) וכאתר "מקום", אתר סיוע לנפגעי תקיפה מינית באינטרנט. אתרים אלה מספקים מידע על האפשרויות השונות לקבלת עזרה נפשית ותמיכה ON LINE הניתנים בפורום, בצ'ט או ב I.C.Q (תוכנה להעברה מיידית של מסרים). לאתר (ארגון) זה מתנדבים סייעים, העוברים הכשרה של ארבעה חודשים, ומעניקים סיוע נפשי לאנשים במצוקה, עשרים וארבע שעות ביממה. בראש ההנהלה עומד

ה-I.C.Q נבדקה, והיא התחברה לאותו שרת במרכז הארץ (המחבר ישירות לעיר), שאליו התחברה בניסיון ההתאבדות הראשון שלה. דרך אותה עיר וכתובת הדואר האלקטרוני (שזוהתה כאותה כתובת מהעבר) ובאמצעות הצלבת פרטים עם ספק התקשורת, אותרה הצעירה ונשלחו שוטרים לביתה. חייה ניצלו בפעם השנייה.

בישראל, המדורגת במקום ה-12 בעולם במספר המשתמשים באינטרנט, יש כיום, עפ"י נתוני חברת TNS טלסקר, כ-1.27 מיליון גולשים ברשת. מידי יום משתתפים בין מאתיים אלף לשלוש-מאות אלף ישראלים בצ'טים מסוגים שונים - פורומים (מעין "לוחות מודעות")

2 אי'ס כ"פ

קיים חשש, שמחבלים וארגוני טרור יעשו שימוש באינטרנט כדי לתכנן תכניות, להפיץ תעמולה ולהעביר מסרים על פיגועים עתידיים באונומימיות יחסית

הממשלה, אריאל שרון, כשכפייה לראשו ודם נוטף מידי. ברקע התמונות הופיעו שמות הרוגים ישראלים בפעולות טירור. לפי החשד, הוא פרסם גם טקסטים, שבהם קריאה להרוג ערבים.

השנה קיבל הבחור הודעה בדואר האלקטרוני, ובה מכתב התאבדות מאותה "נערה", שעמה שוחח ברשת. הוא הודיע על כך למוקד 100, שהעביר את הקריאה למפלג עבירות מחשב". האיטור, לדברי זוהר, היה קשה, כי ספק האינטרנט נסגר. רק לאחר ארבעה ימים אותר המקום שממנו יצאה השיחה. התברר, שכותבת המכתב לא הייתה אלא נער כבן 18, מאחת הערים בדרום הארץ, שהזדהה כנערה, ושוחח עם הבחור במשך שבועות אחדים. הוא נחקר כחשוד בגין גרימת תקלה ציבורית. "אי אפשר לדעת מראש האם ההודעה על ההתאבדות היא אמיתית אם לא", אומר סנ"ץ זוהר. "קיימת לפחות בהתחלה, אנונימיות יחסית, המונעת מאיתנו לדעת מראש מול מי אנחנו עומדים. על כן, אנו מתייחסים אל כל הודעה כזו כאל הודעה אמיתית, העומדת לצאת אל הפועל".

מכיוון שדיני נפשות יכולים להיות גם בהיבטים חקירתיים רגילים (כמו בחקירות אסון ורסאי), יש, לדברי סנ"ץ זוהר, לתפוס את המחשבים של החשודים, ולהוציא מהם את הראיות בצורה קבילה עפ"י דיני הראיות. זאת, כדי שלא תתאפשר, בשום צורה, הטענה, שהמשטרה שיבשה את הראיה, גרמה לה נזק, שינתה אותה או שתלה בה ראיות מפלילות. "התוכנה שפותחה במפלג עבירות מחשב מעתיקה את כל מה שמצוי בדיסק החשוד על דיסק משטרת", מדגיש סנ"ץ זוהר. "כל העבודה, המחקר והפקת הראיות נעשים מתוך ההעתק, והמקור נשמר כמות שהוא. כמו כן, פותחה במפלג עבירות מחשב תוכנה נוספת, המאפשרת חיפוש במחשב אחר מילות מפתח, גם אם הדיסק מפורמט ונמחקו ממנו הראיות או שובשו".

איזמים ברצח

צעיר בן עשרים מחולק נעצר לאחרונה בחשד, שניהל שני אתרי אינטרנט שבהם נראה ראש

שהיא, למעשה, מספר ייחודי, מעין תעודת זהות וירטואלית, המלווה כל גולש באינטרנט. עפ"י צו המוצג לספק השירות, ניתן לפענח מאותו מספר ייחודי את החיבור של המחשב, שממנו נשלחה ההודעה האובדנית, לטלפון מסוים. ניתן גם לעשות הצלבה בטלפוניה עם חברת "בזק", ולראות שאכן מספר ה-I.P ומספר הטלפון מתאימים". לדבריו של אייל שרון, כאשר אין כתובת I.P, משתדלים להגיע לכתובת הדואר

ההודעה על התאבדות היא אונומימית יחסית, ואי אפשר לדעת מראש אם היא אמיתית או לא. לפיכך, ההתייחסות אליה היא כאל הודעה העומדת מיד לצאת אל הפועל

האלקטרוני ולספק האינטרנט, שדרכו מחובר אזור המגורים, ולאחר את מספר הטלפון, שממנו חייג מוסר ההודעה. ניתן למצוא פרטים כאלה בהודעות הקודמות של אותו אדם או בפורום, המחייב כניסה באמצעות כתובת דואר אלקטרוני. "למותר לציין", מדגיש אייל שרון, "כי רוב האנשים אינם מוסרים כתובות פיקטיביות", ומוסיף, כי "ברגע שפרטים אלה ידועים, אנו פונים לספק התקשורת, המוסר לנו את פרטי המשתמש. לאחר ההצלבה עם המסר שהועבר בהודעה האחרונה ובאלו שקדמו לה, נשלחת ניידת משטרה לביתו של מוסר הודעת ההתאבדות, ונעשים ניסיונות להציל את חייו". "במפלג עבירות מחשב מתקבלות במהלך שנה כחמישים קריאות להצלת חיים, לאחר השארת מכתבי התאבדות באינטרנט. בממוצע - הודעת התאבדות אחת בשבוע", מציין סנ"ץ מאיר זוהר. "רוב מוסרי ההודעות הינם קטינים. תהליך איתורם אורך כשעה וחצי. אך היו מקרים, שבתוך ארבעים דקות אותר מוסר ההודעה, והיו אף מקרים שהאיתור ארך ימים אחדים". ויש גם טעויות ומי שחומדים לצון. "לאחרונה נערכה חקירה ממושכת לאיתור כותב מכתב התאבדות ארוך באינטרנט". מציין סנ"ץ זוהר. "הכותב-כותבת - שהזדהה בלשון נקבה, ניהלה קשר וירטואלי עם בחור מבוגר ממנה במשך חודש ימים. סמוך ליום העצמאות

ובישראל. תומכים פרו-ישראלים תקפו מאז אוקטובר 2000 מעל שלושים אתרים, ביניהם אתרים באיראן וברשות הפלסטינית. כחלק ממלחמה זו, התנהלה במפלג עבירות מחשב חקירה כנגד חשוד בן 21 מיפו, שנהג להודיע ברשת האינטרנט על פיגועים העומדים להתרחש בירושלים, בחדרה ובנתניה. לאחר הפיגועים עלה לחדרי השיחות ואמר: "אללה, תאכלו את הלב, אמרתי לכם שיהיה פיגוע".

**עפ"י הערכת מודיעין,
השימוש בצ'טים
באינטרנט ע"י גורמים
עוינים, נעשה כדי
להתחקות אחר דפוסי
בילוי ופעילות של
בני-נוער ישראליים,
במטרה לבצע פעילות
טרור**

מובן, שעלה החשד, שיש לו מעורבות לפיגועים. במהלך החקירה הסמויה התברר, כי אמנם אין לחשוד קשר לפיגועים, אך הוא המשיך להפיץ הודעות על פיגועים הצפויים בערים שונות בשרון. את ההודעות שלח בשעות שונות במהלך היום, ע"י שימוש בתוכנת מחשב, הגורמת הצפה בצ'טים. החשוד אותר, והוגש נגדו כתב אישום בגין פרסום ידיעות כוזבות הגורמות פחד ובהלה ובגין קבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות (שכן, בנוסף, חדר גם למחשבים של אזרחים תמימים באמצעות "סוס טרויאני", גנב את זהותם והתחזה לאחד).

"קיים חשש, שמחבלים וארגוני טרור יעשו שימוש באינטרנט, כדי לתכנן תכניות, להפיץ תעמולה ולהעביר הודעות ומסרים על פיגועים עתידיים באנונימיות יחסית", אומר סנ"ץ מאיר זוהר. "קיימת התקפה של האקרים מוסלמים על אתרי אינטרנט ישראליים (של צה"ל ושל מוסדות ממשלתיים), כדי לנסות ולהפיק מהם מידע וכדי לגרום נזק. פגיעה בתשתית חיונית כמו טלפוניה, חשמל, אנרגיה, פיננסים, תחבורה ומים, עלולה לפגוע בסדרי ממשל תקינים ואף בחיים עצמם". ■

משלוח הודעה מאיימת אחת לשנייה, שלח החשוד ממחשב של ספרייה באחד מהמוסדות האקדמיים בארץ גם לוטומט, ובו כל פרטיו האישיים. לאחר המשלוח הוא דאג למחוק את הקובץ. בשחזור של הקובץ הצלחנו לאתר את החשוד. הוא טען שלא התכוון לרצוח ורק חמד לצון. עורך-הדין הצעיר הואשם בהטרדה".

טרוריסם ברשת

השימוש האכזרי ביותר בטכנולוגיה מתקדמת לצרכים לאומניים היה ברציחתו של הנער אופיר רחום ז"ל, לאחר שניהל שיחות ברשת האינטרנט עם בחורה בשם סאלי, ונפל בפח שטמנה לו.

מהערכת המודיעין על עבירות באינטרנט, שנכתבה ע"י פקד רינת סגל ממחלקת מחקר באגף המודיעין, עולה, כי קיימות התראות על חשד לעבירות ביטחוניות ברשת האינטרנט. עפ"י התראות אלה, השימוש בצ'טים באינטרנט, כנראה ע"י גורמים עוינים, נעשה כדי להתחקות אחר דפוסי בילוי ופעילות של בני-נוער ישראליים. אל צ'טים, שבהם משתתפים בני-נוער ישראליים, נכנסים גולשים, השואלים את המשתתפים על מועדונים ועל

מקומות הבילוי שלהם. במקרה אחד, שאל גולש, שהזדהה כגולש מלוקסמבורג, על מועדון מסוים בתל-אביב, ובפועל עלה, כי הוא שוחח מלבנון.

זאת ועוד – על-פי דו"ח המודיעין, נרשמו בישראל, מאז תחילת אינתיפאדת אל אקצה, מספר ניסיונות חדירה של גורמים זרים, באמצעות רשת האינטרנט, לאתרים של מוסדות רבים, ביניהם בנק-ישראל, הבורסה, בנק לאומי, ספקי אינטרנט ועוד. לא כל ניסיונות החדירה זוהו, וישנן חדירות רבות, המתבצעות ללא השארת עקבות או גרימת נזק מיידי.

מאז אוקטובר 2000 הותקפו כמאה ושישים אתרי אינטרנט ע"י גולשים פרו-פלסטינים. בין היעדים היו אתרים ממשלתיים בארה"ב

"אם בעבר, כדי לאיים ברצח, היה על המאיים להגיע פיזית לבית המאויים, להניח שם מטען דמה או מטען אמיתי או להניח ראש כרות של תרנגולת, לדוגמא, בפתח הדלת, הרי שהיום די במשלוח דואר אלקטרוני אנונימי הקורא לרצח ולהסתה", אומר סנ"ץ מאיר זוהר. "בעבר הלא רחוק נפתחו בארה"ב אתרי אינטרנט, שקראו לרצח אהוד ברק, והדבר חייב שיתוף פעולה הדוק עם גורמי אכיפה במדינות אחרות". לאחרונה נחקר במפלג עבירות מחשב עורך-דין, שרצה להתנקם במשפטן שאצלו התמחה, והשאיר באינטרנט הודעות על כוונותיו לרצוח את בנו. "בניסיון לאתר את עורך-הדין המאיים ברצח", אומר סנ"ץ זוהר, "התברר, שבין